

Ympäristöministeriö
Kirjaamo
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntöne YM/16/400/2012 (päiväty 15.11.2012)

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ympäristönsuojelulaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Esitettyssä lakiluonnoksessa Ympäristönsuojelulaki muokataan perusteellisesti uuteen muotoon, mutta sen sisältö on useimmilta osilta pysynyt entisellään. Suurin yksittäinen muutos on EU:n teollisuuspäästädirektiivin ja erityisesti sen 'paras käyttökelpoinen tekniikka' periaatteen sisällyttäminen lakiin.

Kyseessä on ympäristön aiheuttamien terveysvaikutusten kannalta aivan ratkaiseva laki. Siksi yksityiskohtaisten kommenttien lisäksi THL haluaa kiinnittää huomiota joihinkin tärkeisiin yleisiin asioihin, jotka tulisi nyt ympäristönsuojelulakia uudistattaessa myös ottaa huomioon.

Terveysvaikutusten parempi huomioiminen

Monessa kohtaa lakitekstiä pyritään ehkäisemään ympäristön pilaantumista mitä ilmeisimmin siksi, ettei terveyshaittoja syntyisi, mutta tekstissä vältetään puhumasta terveysvaikutuksista (kts. esim. ehdotetut lisäykset 10§ ja 165§). Näin ilmeisesti siksi, että meillä on erikseen terveydensuojelulaki. Tapa on kuitenkin omiaan etäännyttämään hallinnollisesti ympäristön- ja terveydensuojelua toisistaan, vaikka kehityksen pitäisi kulkea toiseen suuntaan uusien haasteiden kuten ilmastonmuutoksen edessä. Ylipäänsä lakitekstissä viitataan vain yhdessä kohtaa terveydensuojelutoimeen (26 §). **Vähintäänkin olisi hyvä johonkin sisällyttää yleisluontoinen lausuma siitä, että yhteistyön tulee olla tiivistä.**

1 §, 2 mom.

Lain läpi kulkee ajatus, jonka mukaan ympäristöstä ei ole tällä hetkellä mitään haittaa ihmisen terveydelle ja lain tavoitteena on turvata tämä hyvä tilanne jatkossakin. Valitettavasti tämä ei vastaa todellisuutta. Esimerkiksi ilman epäpuhtauksien ja melun tiedetään aiheuttavan vuosittain tuhansia kuolemia ja muuta terveyshaittaa Suomessa.

Lain tavoitteena tulisikin olla paitsi 'turvata terveellinen ja viihtyisä' ympäristö, myös 'edistää elinympäristön terveellisyyttä'.

Sama ajatustapa toistuu useissa kohdissa. Esimerkiksi 143 §:ssä sanotaan, että 'Kunnan on mahdolluuksiensa mukaan turvattava hyvä ilmanlaatu', vaikka paremmin nykytilannetta vastaisia 'Kunnan on mahdolluuksiensa mukaan pienennettävä ilman epäpuhtauksien pitoisuuksia ja turvattava hyvä ilmanlaatu'.

5 §, 1 mom. kohta 1

THL:n mielestä on tärkeää, että 5 §, 1 mom. kohdassa 1 sana 'aine' kattaa myös mikrobiologiset tekijät.

Mikrobit tulevat merkittävään asemaan, kun puhutaan maaperän, pohja- ja pintavesien pilaamisesta ja sen myötä ihmisen terveydelle haitallisista vaikutuksista. Pohjavedet erityisesti talousvesikäytössä ja pintavedet virkistyskäytössä (uiminen ja muu vesiurheilu, jossa altistutaan veden laadulle) tai niiden käyttöä mm. rantasaunoissa pesuvesinä. Mikrobeista on maininta erikseen ainoastaan maaperän pilaamiskieltoa koskevassa 15 §:ssä, mutta ei esimerkiksi pohjavesien pilaamista koskevassa 16 §:ssä.

Mikrobit ovat merkittävässä asemassa myös, kun puhutaan viemäriverkostojen ulkopuolisten alueiden jätevesien käsittelystä ja johtamisesta (luku 16).

Koska lain nykyteksti ei ole yksiselitteinen, niin **vähintään lain perustelutekstissä tulisi selventää, että 'aine' käsittää myös mikrobiologiset tekijät**. Tätä ilmeisesti tukee myös Teollisuuspäästödirektiivi.

Kohdassa 1. ympäristön pilaantumiseksi määritellään myös mm. säteilyn tai hajun 'päästäminen', mutta määriteltäessä 'päästöä' kohdassa 4., säteily ja haju eivät sisälly listaan. Tämä johtunee EU:n teollisuuspäästödirektiivin määritelmästä, mutta on ristiriitaista ja tulee vaikeuttamaan lain tulkintaa (esimerkiksi 54 §, jossa käytetään sekä sanaa 'päästö' että 'pilaantuminen'). Tämä ristiritaa tulisi selventää.

8 § 3. momentti: listaan tulisi lisätä tuulivoimatuotanto, joka vaikutuksiltaan usein vertautuu esim. kivenlouhintaan.

10 §

1. momentti: lisättävä että silloin kun pilaantumista ei voida ehkäistä, on laitos sijoitettava niin ettei pilaantuminen johda merkittävään terveyshaittaan (ottaen huomioon alueen käyttötarkoitus).

2. momentti: lisättävä 1) kohtaan ”sekä pilaantumisen ja terveyshaittojen todennäköisyys”. Luonnollisesti pilaantuminen johtaa terveyshaittoihin vain jos alueella on asutusta, esimerkkinä melu, joka ei kaukokulkeudu.

11 § 1. momentti: viimeiseen lauseeseen tulisi lisätä ”ottaa huomioon sijoituspaikan erityiset kauneus- ja maisema-arvot sekä virkistyskäyttö”. On selvää että esimerkiksi kauneus- ja maisema-arvojen merkitys riippuu siitä kuinka laajalti aluetta hyödynnetään virkistäytymiseen.

41 §, 43 §, 85 §

Lain lupaprosesseissa käsitellään yhteiskunnan ja väestön kannalta keskeisiä aiheita ja päätöksiä, joista on tärkeä informoida kaikkia kiinnostuneita. On myös tärkeää, että kaikki halukkaat voivat osallistua aiheista käytäviin keskusteluihin.

Tämän mahdollistamiseksi tulisi 41 § ja 85 §:ään lisätä vaatimus, että **kaikki lupahakemukset ja lupapäätökset ovat avoimessa tietoverkossa vapaasti saatavilla** ilman kirjautumista ja ilmaiseksi.

Aiheista käytävän keskustelun ja jatkokäytön edistämiseksi lupahakemukset ja lupapäätökset tulisi mahdollisuuksien mukaan julkaista avoimena datana eli niin, että ne ovat myös vapaasti käytettävissä eri tarkoituksiin ja koneluettavassa muodossa.

Vastaavasti 43 §:ään ehdotetaan lisättäväksi, että muistutukset ja mielipiteet julkaistaan avoimena datana lupahakemuksen yhteydessä, ellei muistutuksen tai mielipiteen jättäjä tätä kiellä.

Luku 13 (117 § - 131 §) ja Liite 3

Suuria, polttoaineteholtaan yli 50 MW:n polttolaitoksia koskevat pykälät muodostavat loogisen kokonaisuuden, johon on kerätty lakitasolle sopivat asiat hiljattain EU:n teollisuusdirektiivin toimeenpanemiseksi tehdyistä valtioneuvoston asetuksista ja ympäristönsuojelulain pienistä muutoksista. Hyvin valitettavaa sen sijaan on, että tällä hetkelläkin löyhästi säänneltyjen ja runsaasti päästöjä ilmaan tuottavien ns. pienten energialaitosten (5-50 MW) valvontaa heikennetään edelleen siirtämällä ne pelkän rekisteröinnin piiriin eikä alle 5 MW:n polttolaitoksilta vaadita sitäkään.

141 § Ääniympäristön laatu ja laatuavoitteet

Asetuksenantovaltuutta tulisi täydentää mainitsemalla myös säännökset melun tuottamisen rajoittamisesta (kuten taannoin kumotun meluntorjuntalain 9.1.4 §:ssä), koska paitsi uusia melulähdetyyppejä on myös altistumisympäristöjä ja -ajankohtia, joiden osalta ko. rajoitukset voidaan katsoa tarpeellisiksi.

143 § Ilmanlaadun turvaaminen

Lakiehdotuksessa vallitsee olennainen epäsuhta meluntorjuntaa ja ilmansuojelua koskevien velvoitteiden välillä: Pykälän 143 mukaan kuntien on mahdollisuuksiensa mukaan turvattava hyvä ilmanlaatu alueellaan. Meluntorjuntaa koskevat velvoitteet sen sijaan koskevat kunnista ainoastaan 149 §:ssä lueteltuja suuria väestökeskittymiä (ts. noin 8–9 kuntaa). Niiltäkin laki vaatii ainoastaan meluselvitykset ja toimintasuunnitelmat, mikä ei sinällään vielä kohenna melutilannetta. Sairauskuormana mitaten ympäristömelu kuitenkin heikentää väestömme terveyttä ja hyvinvointia miltei yhtä paljon kuin ilmansaasteet.

Lakiin olisikin lisättävä kunnille velvoite turvata mahdollisuuksiensa mukaan myös **"terveellinen ääniympäristö"**.

149 § 2. momentti

Puhutaan ”hiljaisista alueista”, mutta määritelmä puuttuu laista.

150 § 3. momentti

Mahdollisuus mielipiteen lausumiseen tulisi varata ilmoittamalla asiasta sekä kunnan ilmoitustaululla että paikkakunnalla yleisesti leviävässä lehdessä (ja lisäksi sähköisesti).

165 §

Valvonnan tulisi perustua paitsi ympäristöriskien, myös terveysriskien arviointiin. Lisättävä ”ja terveysriskien”

203 § Mittausten ja tutkimusten laadunvarmistus

Yhtä tärkeää kuin mittausten ym. menetelmien oikea suoritustapa on menetelmien raportoiminen niin yksiselitteisesti, että saatujen tulosten oikeellisuutta voidaan viranomaisessa ja oikeusasteissa riittävällä varmuudella puntaroida.

1 momenttiin tulisi lisätä: Menetelmät on viranomaisille toimitettavissa raporteissa yksilöitävä niin täsmällisesti, että tulosten oikeellisuutta on mahdollista riittävästi arvioida.

Vastaavasti 4 momentin 1 luetelmakohdan loppuun tulisi lisätä "..., sekä niiden raportointia koskevista vaatimuksista";

Koska 203 §:ssä säädetään mm. veden- ja ilmanlaatuun liittyvien menetelmien laadusta, olisi aiheellista asettaa laatuvaatimuksia myös melun arviointiin. Melun osalta laatujärjestelmiä kiireellisempi tavoite kuitenkin on, että arviointiin käytettäisiin yhtenäisiä menetelmiä. Pykälässä 203 voitaisiinkin ensi vaiheessa edellyttää, että melun arvioinnissa on käytettävä "ympäristöministeriön antamia ohjeita ympäristömelun mittausmenetelmistä ja laskentamalleista".

Yleisperustelut

Lain yleisperusteluista ss. 66-67 tulee hyvin esiin Suomen Ympäristökeskuksen selvitykseen liittyvä väärinkäsitys, että vain oman maan suorat hiukkaspäästöt ja kaukokulkeutuneet hiukkasmaiset saasteet olisivat haitallisia ihmisen terveydelle. Suurista polttolaitoksista tulevien suorien hiukkaspäästöjen lisäksi terveysriskien arvioinnissa on kuitenkin huomioitava lukuisista kaasumaisista päästöistä kuten rikkidioksidista, typenoksideista ja monista orgaanisista yhdisteistä eri nopeuksilla maamme ilmakehässä välittömästi tai kymmenien tai satojen kilometrien etäisyydellä päästölähteestä syntyvät hiukkasmaiset yhdisteet kuten nitraatti, orgaaniset hapot ja sulfaatti. Pienhiukkasten aiheuttamat terveyshaitat ovat lukuisissa tieteellisissä tutkimuksissa olleet parhaiten yhteydessä yhdyskuntailman pienhiukkasten massapitoisuuteen, joka koostuu sekä suorista hiukkaspäästöistä ja kaasumaisista saastepäästöistä muodostuneista hiukkasmaisista yhdisteistä.

Pääjohtaja Pekka Puska

Tutkimusprofessori Juha Pekkanen

Tiedoksi: STM kirjaamo/HTO/YTE